

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt tirsdag den 18. juni 2024

Det forbydes offentligt at gengive tiltaltes navn, stilling eller bopæl eller på anden måde identiteten på tiltalte og de personer, der er nævnt i sagen

Sag 3/2024

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Peter Secher, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Retten i Glostrup den 25. oktober 2023 (GRL-14996/2021) og af Østre Landsrets 23. afdeling den 14. november 2023 (S-3071-23).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Michael Reklings, Kurt Rasmussen, Rikke Foersom og Søren Højgaard Mørup.

Påstande

T har nedlagt påstand om løsladelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Sagsfremstilling

Den 21. december 2021 blev T anholdt og dagen efter fremstillet i grundlovsforhør ved Retten i Glostrup, hvor han sammen med T4 blev sigtet for to forhold.

I det første forhold blev de sigtet for manddrab og forsøg på manddrab efter straffelovens § 237, til dels jf. § 21, ved i forening og efter forudgående aftale med flere ukendte medgerningsmænd at have dræbt F1 og have forsøgt at dræbe F3 og F2 den 3. december 2021 ca. kl. 11.24 i X-forretning i Rødovre. Det andet forhold angik overtrædelse af straffelovens § 192 a,

stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, jf. våbenloven, ved i forbindelse med det nævnte drab og drabsforsøgene at have besiddet to pistoler samt ammunition til begge våben.

Ifølge politiets fremstillingsrapport af 21. december 2021 var bandegrupperingen NNV i gang med et opgør i det kriminelle miljø, og opgøret havde også grene til Sverige. Den 2. december 2021 var A, der ifølge rapporten havde relation til NNV, blevet skudt og dræbt. Ifølge kildeoplysninger var drabet i X-forretningen den 3. december 2021 gengældelse for drabet på A, idet en bror til ejeren af forretningen angiveligt er medlem af en svensk bande.

Det fremgår af fremstillingsrapporten, at den 17-årige F1, der blev ramt af syv skud, var i praktik i X-forretningen, og at intet tydede på, at han var en del af konflikten. Den 15-årige F2, der blev ramt af et skud i hånden, var en tilfældig kunde i forretningen.

Under grundlovsforhøret nægtede begge de sigtede sig skyldig. T forklarede bl.a., at han er medlem af NNV, og at det er ham, der ses på overvågningsbillederne fra Føtex, hvor han sammen med S1 købte sorte regnjakker, halsedisser, sko og huer. Det var nogle af hans kammerater, som havde bedt ham om at købe tøjet. Han husker ikke præcis hvem. Den 2. december 2021 omkring kl. 17.00 modtog han besked om, at A var blevet skudt på Nørrebro. Han mødtes med 20-25 personer fra NNV, og det var i den forbindelse, han blev bedt om at købe tøjet. Han fik ikke at vide, hvad tøjet skulle bruges til. De talte ikke om hævn for drabet på A. Efter at have købt tøjet mødtes han med de samme personer og afleverede tøjet til dem. Han havde ikke købt tøjet, hvis han vidste, at det skulle bruges til noget ulovligt. Den 3. december 2021 kl. 11.24 lå han hjemme og sov.

Retten afsagde kendelse om varetægtsfængsling af T og T4, og følgende fremgår af rettens begrundelse og resultat:

”Det må ud fra sagens bilag lægges til grund, at der har været mindst 4 personer involveret i selve skudepisoden, og der kan antages, at skudepisoden har relation til skudepisoden dagen før på Nørrebro og til personer med tilknytning til grupperingen NNV.

Der findes ikke i de foreliggende oplysninger tilstrækkeligt grundlag til at statuere begrundet mistanke for, at de sigtede har været med til selve skudepisoden.

Men retten finder, at sigtede T er begrundet mistænkt for medvirken til manddrab og forsøg derpå, jf. straffelovens § 237, tildels jf. § 21, jf. § 23.

Retten lægger vægt på, at efter vidnebeskrivelser og videoovervågningsbilleder var gerningsmændene iført tøj, svarende til det, som sigtede kort forinden købte i Føtex. Sigtede er tilknyttet NNV, efter sin forklaring om design af kasketter, indkøb af tøj til fængslede med mere antageligt tæt tilknyttet. Sammenholdt med hans forklaring om forløbet med de 20-25 personer, der mødtes, og om baggrunden for tøjindkøbet, med utroværdig benægtelse af at kunne oplyse, hvem det var, han skulle købe tøjet for, og hvem det var, der var med i bilen, finder retten, at der er begrundet mistanke om, at han var klar over, at tøjet skulle bruges i forbindelse med en drabsaktion som hævn for drabet på Nørrebro.

...

Der er tale om alvorlige forbrydelser i et kriminelt miljø, hvor der er nærliggende risiko for påvirkning eller afstemning af forklaringer, og retten finder, at betingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, er opfyldt.”

På et fristforlængelsesmøde den 19. januar 2022 oplyste T at være indforstået med fortsat frihedsberøvelse i 4 uger. Under henvisning hertil og til, at grundlaget for rettens kendelse af 22. december 2021 fortsat var til stede, blev fængslingen forlænget.

Samme dag blev S1 fremstillet i grundlovsforhør og sigtet for samme forhold som T og T4.

S1 forklarede bl.a., at han kender T og T4 fra Nørrebro, og at han den 2. december 2021 var i Føtex med T. Han spurgte ikke ind til, hvad T skulle købe, og T fortalte ikke noget. Det var hans fornemmelse, at tøjet skulle gives til nogle af deres venner, som var på vej i fængsel. Den 3. december 2021 stod han først op efter kl. 12.00. Han havde sovet sammen med sin kæreste, og han læste i Ekstra Bladet om skyderiet i X-forretningen. Han har ikke hørt tale om, at der skulle tages hævn for drabet på A.

Retten afsagde kendelse om varetægtsfængsling af S1.

På et retsmøde den 16. februar 2022 oplyste anklagemyndigheden, at svensk politi havde fundet en Audi med stjålne svenske nummerplader, som formodedes brugt af gerningsmændene, og at der pågik undersøgelser af bilen.

Anklagemyndigheden oplyste videre, at sigtede T havde ændret sin forklaring angående købet af tøj i Føtex. Han havde nu til politiet forklaret, at formålet med indkøbene var at forberede

en samlet markering, maskeret og iført mørkt tøj på Christiania. Anklagemyndigheden oplyste desuden, at der på Ts telefon den 21. og 25. november 2021 er foretaget søgninger på Glock pistol, og at det fremgår af teleoplysningerne i sagen, at T den 14. december 2021 har været på den adresse, hvor svensk politi fandt den Audi, som formodedes brugt af gerningsmændene. Det fremgik videre af teleoplysningerne, at der kl. 11.55 på gerningsdagen den 3. december 2021 er sammenfald mellem Ts teleoplysninger og lokationen for en Hyundai, som var følgebil til Audien. Endelig oplyste anklagemyndigheden, at der havde været fire gerningsmænd på gerningsstedet, og at politiet fortsat ledte efter yderligere i hvert fald to gerningsmænd, da det ifølge teleoplysningerne kan lægges til grund, at medsigtede T4 ikke var på gerningsstedet på gerningstidspunktet.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af alle tre sigtede. For så vidt angår T fremgår følgende af rettens begrundelse:

”Af de grunde, der er anført i rettens kendelse af 22. december 2021, er T fortsat begrundet mistænkt for medvirken til manddrab og forsøg på manddrab efter straffelovens § 237, til dels jf. § 21, jf. § 23, idet bemærkes, at retten efter det oplyste om efterforskningen, herunder det oplyste om Ts ændrede forklaring om baggrunden for købene af tøj den 2. december 2021 sammenholdt med hans forklaring i grundlovsforhøret og det oplyste om sammenfald mellem teleoplysninger for Ts telefon og følgebilen samt Whatsapp korrespondencen fra den 2.-6. december 2021 mellem T og hans kæreste, finder, at mistanken mod T er styrket. Det af forsvareren anførte kan ikke føre til et andet resultat. Af de grunde, som er anført i rettens kendelse af 22. december 2021 er fængslingbetingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, endvidere fortsat opfyldt.”

På et fristforlængelsesmøde den 16. marts 2022 afsagde retten kendelse om fortsat varetægtsfængsling af alle tre sigtede med henvisning til grundene fra kendelsen af 16. februar 2022. Alle tre sigtede kærede kendelsen til Østre Landsret med påstand om løsladelse.

På et fristforlængelsesmøde den 13. april 2022 oplyste anklagemyndigheden, at en bil indregistreret til Ts søster var blevet stoppet i Sverige den 14. december 2021 kl. 21.50. I bilen var blandt andre T, S1 og T2, som alle er relaterede til NNV. Anklagemyndigheden oplyste endvidere, at der på Ts telefon er fundet en video med T2 optaget den 3. december 2021 omkring kl. 05.00, og at der derfor nu er mistanke mod en konkret medgerningsmand.

Da alle tre sigtede var indforståede med fortsat frihedsberøvelse, afsagde retten kendelse herom.

Ved kendelse af 27. april 2022 stadfæstede Østre Landsret byrettens kendelse af 16. marts 2022 med henvisning til byrettens begrundelse.

På et fristforlængelsesmøde den 8. juni 2022 anførte anklagemyndigheden, at det er lykkedes at genskabe en lydfil fra Ts telefon optaget ca. 1 time før gerningstidspunktet. Lydfilen underbygger efter anklagemyndighedens opfattelse, at de tilstedeværende ville hævne et drab og havde en aftale om at mødes kl. 10.45, og at T havde en central rolle i drabet og drabsforsøgene. Anklagemyndigheden oplyste, at der forelå kildeoplysninger om, at en af gerningsmændene er S2, at en af de andre gerningsmænd er T3, og at T2 havde fungeret som chauffør.

Endvidere oplyste anklagemyndigheden, at der i følgebilen er fundet DNA efter T2, som var varetægtsfængslet i Portugal mistænkt for et andet drabsforsøg. Anklagemyndigheden oplyste, at T3 var varetægtsfængslet i en anden sag ved Retten i Glostrup omhandlende brandstiftelse mod den samme X-forretning. T var indforstået med fortsat varetægtsfængsling, og retten afsagde kendelse herom.

Den 25. august 2022 blev T4 løsladt, og den 30. august 2022 blev S1 løsladt.

På et fristforlængelsesmøde den 28. september 2022 afsagde retten kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T med følgende begrundelse:

”Af de grunde, som er anført i rettens tidligere kendelser, senest kendelsen af 16. marts 2022, som er stadfæstet af Østre Landsret ved kendelse af 27. april 2022, og da mistankegrundlaget ikke er svækket, er T fortsat begrundet mistænkt for medvirken til manddrab og forsøg på manddrab efter straffelovens § 237, til dels, jf. § 21, jf. § 23.

Fængslingsbetingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, er endvidere opfyldt af de grunde, som er anført i rettens tidligere kendelser, senest kendelsen af 16. marts 2022, som er stadfæstet af Østre Landsret den 27. april 2022.”

På et fristforlængelsesmøde den 23. november 2022 anførte anklagemyndigheden, at efterforskningen fortsat koncentrerer sig om at finde medgerningsmændene, at det sikrede ger-

ningskøretøj af mærket Hyundai ejes af ..., som har et barn med NNV-medlem ..., og at der på billeder fra ANPG (automatisk nummerpladegenkendelse) ca. 30 minutter efter drabet i X-forretningen ses en person, som efter politiets opfattelse er identisk med T, siddende på passagersædet i gerningskøretøjet af mærket Hyundai på Strandvejen i Hellerup.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T på det hidtidige grundlag.

På et fristforlængelsesmøde den 21. december 2022 anmodede anklagemyndigheden om forlængelse af Ts varetægtsfængsling i yderligere 4 uger på det hidtidige grundlag. Forsvareren protesterede mod fortsat varetægtsfængsling og henviste til, at det fremgik af fremstillingsrapporten, at politiet havde måttet allokere ressourcer til andre krævende sager, og at efterforskningen derfor ikke var kommet videre. Han anførte, at dette ikke burde komme T til skade, og at efterforskningen af sagen forekommer at være gået i stå.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling på det hidtidige grundlag.

På samme retsmøde havde T anmodet om ophævelse af besøgskontrollen for så vidt angår B, som er mor til hans barn på syv måneder. Politiet havde nægtet at ophæve besøgskontrollen, og anklagemyndigheden havde indbragt spørgsmålet for retten med påstand om, at besøgskontrollen ikke ophævedes. Retten afsagde kendelse om, at besøgskontrollen ikke ophæves. Følgende fremgår af rettens begrundelse:

”Sigtede er begrundet mistænkt for medvirken til drab og drabsforsøg efter straffelovens § 237, stk. 1, til dels jf. § 21, jf. § 23, og er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3.

Drabsforsøget formodes at have baggrund i en bandekonflikt, og der er efter oplysningerne om skudepisoden medgerningsmænd på fri fod.

Retten finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte politiets skøn om, at det af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed og opklaringen af denne alvorlige sag er nødvendigt at afskære sigtede fra telefonisk kontakt til B. Det bemærkes, at anklagemyndigheden har tilkendegivet, at der muligt under de rette omstændigheder kan gives tilladelse til overvåget besøg af B og parternes fælles barn med henblik på opbygning af en relation.”

På et fristforlængelsesmøde den 15. februar 2023 oplyste anklagemyndigheden, at det er politiets opfattelse, at T6 og T5 står bag drabet og drabsforsøgene, samt at politiet arbejdede på at få T2 overført fra Portugal til Danmark. Anklagemyndigheden begærede T varetægtsfængslet i yderligere 4 uger. Forsvareren protesterede og anførte, at T ikke har deltaget i selve skyderiet, og at han ikke kan påvirke efterforskningen, da sagens tekniske beviser ikke kan påvirkes. Forsvareren henviste desuden til, at der ikke siden seneste fristforlængelse er foretaget efterforskningsskridt i forhold til T, og at de medsigtede T4 og S1 er løsladt, selv om de har adgang til og kendskab til sagen.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T med følgende begrundelse:

”Af de grunde, som er anført i rettens tidligere kendelser, senest kendelsen af 21. december 2022, er sigtede T fortsat begrundet mistænkt for overtrædelse af straffelovens § 237, stk. 1, til dels jf. § 21, jf. § 23, i det påsigtede forhold, ligesom fængslingsbetingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, fortsat er opfyldt.

På baggrund af sagens meget alvorlige karakter sammenholdt med det oplyste om den omfattende og komplekse efterforskning finder retten endvidere, at der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at der er grundlag for fortsat varetægtsfængsling ud over 1 års fristen, jf. retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2.”

Den 23. februar 2023 blev T3 fremstillet i grundlovsforhør in absentia og sigtet for de samme forhold som T.

Anklagemyndigheden anførte bl.a., at T3 på gerningstidspunktet var tilknyttet NNV, at han ankom til Danmark den 2. december 2021, dvs. dagen før gerningstidspunktet, og at en telefon tilknyttet T3 på gerningsdagen kl. 11.38 blev registreret på en telemast nær Hyundaien, som fulgtes med Audien, der senere blev fundet tæt på T3s adresse i Malmø. Anklagemyndigheden anførte endvidere, at den ene skytte fra X-forretningen er venstrehåndet, og at det er T3 også. Endelig henviste anklagemyndigheden til, at der på Ts telefon er fundet en videooptagelse, som er optaget kort før gerningstidspunktet, hvorpå ses en sovende person, som ligner T3, at T ikke har villet udtale sig om den pågældende (formentlig utilsigtede) videooptagelse, og at der derfor er påvirkningsrisiko, uagtet at T3 har været på fri fod.

Retten afsagde kendelse om ikke at varetægtsfængsle T3 in absentia med følgende begrundelse:

”Det fremgår af kildeoplysninger i sagen, at de to drab og drabsforsøget i X-forretning den 3. december 2021 var en gengældelsesaktion for drabet dagen forinden på A, som var relateret til NNV. Retten lægger efter det af politiet oplyste til grund, at T3 var tilknyttet NNV på gerningstidspunktet.

Det fremgår af videooptagelserne fra overvågningskameraer, at de to drab og drabsforsøget blev forøvet af to pistolbevæbnede personer, og at den ene person holdt sin pistol i venstre hånd. Det er derfor nærliggende at antage, at denne gerningsmand er venstrehåndet.

T3 er af anonyme kilder nævnt som medgerningsmand til de to drab og drabsforsøget i X-forretningen, og han fremstår som venstrehåndet på de fremlagte fotos fra Sønderbro og Vestre Fængsel. S2 er af kilder er nævnt som den anden gerningsmand.

...

Der er på medsigtede Ts telefon fundet en formentlig utilsigtet videooptagelse, som er optaget den 3. december 2021 kl. 05.10 – dvs. ca. 6 timer før drabet. På videoen ses T og T2 – der efter politiets opfattelse var fører af den tidligere nævnte Hyundai – samt en sovende person, som politiet først antog var Efter billedforbedring antager politiet nu, at den sovende person er T3. Retten bemærker, at ... og T3 på de fremlagte fotografier har et meget forskelligt udseende.

Efter en samlet vurdering af de anførte omstændigheder finder retten, at der er et mistankegrundlag mod T3, men at mistankegrundlaget efter de foreliggende oplysninger ikke er tilstrækkelig begrundet til at kunne danne grundlag for varetægtsfængsling af T3 in absentia, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 og 3.

Anklagemyndighedens begæring om varetægtsfængsling af T3 in absentia tages derfor ikke til følge.”

Anklagemyndigheden kærede kendelsen til Østre Landsret, som stadfæstede kendelsen i henhold til grundene.

På retsmøde den 14. marts 2023 blev T2 fremstillet i grundlovsforhør in absentia, hvor også han blev sigtet for de samme forhold som bl.a. T. Anklagemyndigheden oplyste, at T2 fortsat var varetægtsfængslet i Portugal.

Retten afsagde kendelse om varetægtsfængsling af T2 in absentia, og af rettens begrundelse fremgår:

”...

Efter oplysningerne i sagen fra ANPG, sammenholdt med oplysninger fra videoovervågning fra blandt andet gerningsstedet, er der grund til at antage, at de to biler, Audien

og Hyundaien, fulgtes ad til og fra gerningsstedet. På billederne fra ANPG kan desuden i den omhandlede Hyundai ses to personer. Der er efter billederne grund til at antage, at den ene af disse, som sidder på passagersædet, er T, som har været fængslet i sagen siden december 2021. Billedet af føreren er derimod utydeligt.

Hyundaien blev imidlertid fundet af politiet den 15. december 2021. Ved undersøgelser af bilen er der fra førersædets nakkestøtte sikret biologiske spor, som med den største mulige statistiske sikkerhed er knyttet til at T2.

T2 blev den 15. december 2021 anholdt af svensk politi i forbindelse med et andet drab. Han blev i den forbindelse fundet i besiddelse af to mobiltelefoner, som er blevet udleveret til Danmark. Ved gennemgang af telefonerne er der fundet teledata, som støtter, at T2 befandt sig i Hyundaien, da den kørte fra gerningsstedet.

Efter oplysningerne i sagen er T2 adskillige gange observeret sammen med andre af sagens personer.

Yderligere er der på Ts telefon fundet en videooptagelse, som er optaget den 3. december 2021 kl. 05.10- ca. seks timer før gerningstidspunktet. På videoen ses blandt andet T og T2. En tredje mand ligger og sover ved siden af dem.

Der er på samme telefon fundet en formentlig utilsigtet, videooptagelse, der er optaget samme dag, kl. 10.06-10.14- ca. en time og 10 minutter før gerningstidspunktet.

Optagelsen blev slettet straks efter optagelsen, men er dog genskabt efter udlæsning af telefonen. Man kan på optagelsen høre lyd, og det fremgår, at T, efter at have været ude at handle, kommer tilbage og taler med andre personer. Han vækker dem og siger, at de skal afsted, at der er biler, og at de har en aftale kl. 10.45.

Endelig har politiet modtaget kilderapporter hvori det nævnes, at T2 var chauffør i forbindelse med episoden i forbindelse med sagens forhold. Der er ligeledes tilgået kildeinformation om, at NNV ville bruge T2 til nært forestående attentater, idet han ikke har noget imod at være gerningsmand til skyderier, og at han var gerningsmand til skyderi eller drab i Sverige.

Retten finder, at der på den baggrund er begrundet mistanke om, at T2 har gjort sig skyldig i de påsigtede forhold.

Det fremgår af sagen, at der er medgerningsmænd på fri fod, som ikke endnu er identificeret. Retten finder, at T2, uagtet han, forud for fængslingen i Portugal, har været på fri fod i en længere periode, og at nogle af sagens personer, som tidligere har været fængslet, nu er løsladt, vil kunne hindre sagens opklaring, herunder ved at påvirke vidner, samstemme forklaringer og fjerne beviser.

Retten bemærker i den forbindelse, at der er tale om en særdeles omfattende og kompliceret efterforskning vedrørende formodet banderelateret drab og drabsforsøg, der retter sig mod en række kendte og ukendte personer, som færdes i et helt lukket miljø.

Betingelserne i retsplejelovens § 764, stk. 2, 2. pkt., jf. § 762, stk. 1, nr. 3, for at T2s fængsles in absentia, er herefter opfyldt.”

På et fristforlængelsesmøde den 15. marts 2023 begærede anklagemyndigheden varetægtsfængslingen af T forlænget i 4 uger på det hidtidige grundlag og anførte, at der er tale om en meget kompliceret efterforskning, men det er vurderingen, at efterforskningen om 4 uger vil være så fremskreden, at der kan tages stilling til tiltalespørgsmålet. Forsvareren protesterede og anførte, at mistankegrundlaget ikke er baseret på, at T har skudt i X-forretningen, men at T skulle have været i en bil, der fulgte gerningsbilen, hvilket bestrides. Forsvareren anførte endvidere, at T på dette tidspunkt havde været varetægtsfængslet i 15 måneder, at der ved de seneste fem forlængelser stod stort set det samme i fristforlængelsesrapporterne, og at der ikke reelt havde været efterforsket i forhold til T.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T med følgende begrundelse:

”Af de grunde, som er anført i rettens tidligere kendelser, senest kendelsen af 15. februar 2023, er sigtede T fortsat begrundet mistænkt for overtrædelse af straffelovens § 237, stk. 1, til dels jf. § 2 1, jf. § 23, idet påsigtede forhold, ligesom fængslingsbetingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, fortsat er opfyldt.

På baggrund af sagens meget alvorlige karakter sammenholdt med det oplyste om den omfattende og komplekse efterforskning finder retten fortsat, at der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at der er grundlag for fortsat varetægtsfængsling ud over 1 års fristen, jf. retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2.

Efterforskningen, som efter det oplyste blandt andet indebærer samarbejde med udenlandsk politi, har været længe, og T har været varetægtsfængslet i knap 15 måneder. På baggrund af det oplyste om den omfattende og komplekse efterforskning finder retten imidlertid ikke grundlag for at antage, at efterforskningen ikke fremmes med den nødvendige hurtighed, jf. retsplejelovens § 768. Anklagemyndigheden har oplyst, at efterforskningen om 4 uger forventes at være så langt, at der på det tidspunkt forventes at kunne tages stilling til tiltalespørgsmålet. På den baggrund forventer retten, at anklagemyndigheden ved næste fristforlængelsesretsmøde kan redegøre for, hvornår der forventes indleveret anklageskrift.

Grundlaget for rettens kendelse af 15. februar 2023 er derfor fortsat til stede, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3.”

På et retsmøde den 30. marts 2023 blev T5 fremstillet i grundlovsforhør in absentia og sigtet for de samme to forhold som bl.a. T.

Det fremgår af retsbogen, at det er politiets opfattelse, at T5 på gerningstidspunktet var leder af NNV, og at det var ham, som beordrede angrebet på X-forretningen.

Retten afsagde kendelse om varetægtsfængsling af T5 in absentia.

På et fristforlængelsesmøde den 12. april 2023 anmodede anklagemyndigheden om varetægtsfængsling af T i yderligere 4 uger på det hidtidige grundlag og anførte, at gerningsbilen, som blev fundet i Sverige, skal undersøges for DNA svarende til Ts, og at politiet er ved at udlæse bilens IT-system for at finde ud af, hvor bilen befandt sig på forskellige tidspunkter. Forsvareren protesterede og anførte, at sigtelsen mod T er så diffus, at det er tvivlsomt, om den overhovedet indeholder noget strafbart. Forsvareren anførte endvidere, at T har været varetægtsfængslet siden december 2021, og at der mangler fremdrift i hans sag.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T på det hidtidige grundlag med henvisning til kendelsen af 15. marts 2023.

Den 10. maj 2023 afsagde retten kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T på det hidtidige grundlag.

På et fristforlængelsesmøde den 7. juni 2023 begærede anklagemyndigheden varetægtsfængslingen af T forlænget i 4 uger på det hidtidige grundlag og anførte, at der nu er rejst tiltale mod to af de involverede personer og taget skridt til at få berammet hovedforhandlingen.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T med følgende begrundelse:

”Ud fra sagens materiale kan det konstateres, at der er tale om drab og drabsforsøg direkte udført af to personer, men med flere andre involveret. Oplysningerne i sagen tyder på, at det har haft noget at gøre med den nu opløste bandegruppering NNV, og at den også kan have forbindelse med et skuddrab, begået i Malmö. Visse af de andre personer, der vurderes at have været involveret i skudepisoden, er varetægtsfængslede her i landet og i Portugal mistænkt for alvorlig kriminalitet.

Sagen må derfor antages at have baggrund i et kriminelt miljø, hvor der generelt er nærliggende risiko for afstemning og påvirkning af forklaringer og anden form for modvirken af sagens opklaring. I sagen her er yderligere oplyst, at der i forbindelse med drabet

i Malmö skulle være foregået forhandlinger om såkaldte "blodpenge", hvilket indicerer, at man forsøger at klare uoverenstemmelser uden at involvere myndighederne.

Sagen er trods tiltalerejsningen stadig under efterforskning, og der er fortsat bestemte grunde til at antage, at tiltalte både kan og vil forsøge at modvirke sagens opklaring ved at advare andre eller påvirke og afstemme forklaringer, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, hvorved yderligere bemærkes, at betingelserne i § 768 a, stk. 1, nr. 2, er opfyldt under hensyn til sagens karakter og dens formodede baggrund og omstændigheder, jf. tidligere afsagte kendelser herom.”

På et fristforlængelsesmøde den 5. juli 2023 oplyste anklagemyndigheden, at der nu er udfærdiget et anklageskrift mod T og T3, og at anklagemyndigheden har opgivet påtale mod T4, S1 og S2. Anklagemyndigheden begærede varetægtsfængslingen forlænget i 4 uger på det hidtidige grundlag. Forsvareren protesterede.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T og henviste til kendelsen af 7. juni 2023.

På et fristforlængelsesmøde den 2. august 2023 begærede anklagemyndigheden varetægtsfængslingen af T forlænget i yderligere 4 uger på det hidtidige grundlag. Anklagemyndigheden anførte bl.a., at mistankegrundlaget er uændret, og at der fortsat er risiko for kollusion. Forsvareren protesterede og anførte, at det er u hensigtsmæssigt, at fristforlængelsesrapporterne indeholder så mange gentagelser fra tidligere rapporter, og at det er vigtigt, at rapporterne konkretiserer, hvilke efterforskningsskridt der er foretaget siden seneste fristforlængelsesmøde.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T på det hidtidige grundlag.

På et fristforlængelsesmøde den 30. august 2023 anmodede anklagemyndigheden om fristforlængelse af T på det hidtidige grundlag og anførte, at mistankegrundlaget og påvirkningsfaren er uændret. Anklageren oplyste videre, at retten har anmodet anklagemyndigheden og forsvareren om at reservere dage til hovedforhandlingen med første retsdag den 26. august 2024 og sidste retsdag den 31. oktober 2024.

Forsvareren protesterede og anførte, at det er u hensigtsmæssigt, at anklageren redegør for efterforskningsskridt, der er foretaget for flere måneder siden. Sagen fremmes ikke med den

fornødne hurtighed, og det er ikke alle tiltalte, som er varetægtsfængslet i sagen. Anklagemyndigheden har opgivet påtale mod en række tidligere sigtede, som nu er på fri fod med adgang til alle sagens akter. Der foreligger herefter ikke kollusionsrisiko for så vidt angår T.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T med følgende begrundelse:

”Af de grunde, som er anført i rettens tidligere kendelser, senest kendelsen af 2. august 2023, er tiltalte fortsat begrundet mistænkt for overtrædelse af straffelovens § 237, til dels jf. § 21, jf. § 23, ligesom betingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, og § 768 a, stk. 1, nr. 2, fortsat er opfyldt. Det forhold, at sagen reelt må anses for at være færdigefterforsket i forhold til T ændrer ikke ved, at der fortsat er bestemte grunde til at antage, at T på fri fod vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen ved at påvirke vidner og samstemme sin forklaring med identificerede og uidentificerede medgerningsmænd. Der henvises herved til, at der er tale om meget alvorlig kriminalitet, som ifølge politiet og anklagemyndigheden formodes at have en relation til bandemiljøet. Det af forsvareren anførte, herunder at tidligere varetægtsfængslede og nu løsladte personer frit kan videregive oplysninger i sagen, kan ikke føre til en ændret vurdering.

Der er ved anklageskrift af 6. juni 2023 rejst tiltale i sagen, og sagen som skal behandles som nævningesag, er endnu ikke blevet berammet til hovedforhandling. Det er imidlertid oplyst, at sagen forventes berammet til hovedforhandling i perioden fra den 26. august 2024 til den 31. oktober 2024 med i alt 12 retsdage.

Det følger af retsplejelovens § 768, at undersøgelsen skal fremmes med den nødvendige hurtighed. Der er indleveret anklageskrift, og sagen er færdigefterforsket og afventer berammelse. Retten finder på den baggrund ikke grundlag for fastslå, at undersøgelsen ikke fremmes med den nødvendige hurtighed.

Retten vil imidlertid undersøge, om det måtte være muligt at beramme hovedforhandling i sagen til et tidligere tidspunkt end den berammelse, der efter det oplyste er lagt op til.”

På et fristforlængelsesmøde den 27. september 2023 begærede anklagemyndigheden varetægtsfængslingen af T forlænget i 4 uger på det hidtidige grundlag og oplyste, at mistankegrundlaget og kollusionsrisikoen er uændret. Sagen mod T er færdigefterforsket, og anklageskrift blev indgivet den 6. juni 2023. Forsvareren protesterede og anførte, at T nu havde været varetægtsfængslet i ca. 1 år og 8 måneder. T har anmodet om ombeskikkelse af forsvarer til advokat Anja Hedegaard Nielsen, som han ikke kender, med henblik på at hovedforhandling kan berammes i februar/april 2024 i stedet for i august/oktober 2024. Dette ønske bunder alene i, at sagen herved måske kan gennemføres hurtigere.

Retten afsagde kendelse om fortsat varetægtsfængsling af T med følgende begrundelse:

”Af de grunde, som er anført i rettens tidligere kendelser, senest kendelsen af 30. august 2023, er tiltalte T fortsat begrundet mistænkt for overtrædelse af straffelovens § 237, til dels jf. § 21, jf. § 23, ligesom betingelserne for varetægtsfængsling i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, og § 768 a, stk. 1, nr. 2, fortsat er opfyldt.

Det forhold, at sagen må anses for at være færdigefterforsket i forhold til T ændrer ikke ved, at der fortsat er bestemte grunde til at antage, at T på fri fod vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen ved at påvirke vidner og samstemme sin forklaring med identificerede og uidentificerede medgerningsmænd. Der henvises herved til, at der er tale om meget alvorlig kriminalitet, som ifølge politiet og anklagemyndigheden formodes at have en relation til bandemiljøet.

Fristen efter retsplejelovens § 767, stk. 1, fastsættes således, at den udløber onsdag den 25. oktober 2023, En fortsat varetægtsfængsling som anført findes ikke at stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af tiltaltes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan vendtes, hvis tiltalte findes skyldig, jf. retsplejelovens § 762, stk. 3.”

Den 28. september 2023 blev T2, der var blevet overført fra Portugal, fremstillet i grundlovsforhør og på ny sigtet for de samme forhold som bl.a. T. Han nægtede sig skyldig og ønskede ikke at afgive forklaring om andet end sine personlige forhold.

Retten afsagde kendelse om varetægtsfængsling af T2. Det fremgår af kendelsen bl.a., at der efter billederne fra ANPG er grund til at antage, at T sad på passagersædet i følgebilen.

Den 23. oktober 2023 indleverede anklagemyndigheden et nyt anklageskrift mod T, T2 og T3 til erstatning for anklageskriftet af 6. juni 2023. Af anklageskriftet fremgår bl.a., at de alle tre er tiltalt for:

”1
manddrab og forsøg på manddrab efter straffelovens § 237, jf. til dels § 21, jf. § 81 b, ved i tiden op til den 3. december 2021 ca. kl. 11.24 i X-forretning på ... i Rødovre, som medlemmer af eller tilknyttet den daværende bandegruppering NNV, i forening, efter forudgående aftale eller fælles forståelse med T5 og T6, hvis sager forventes behandlet særskilt, samt en eller flere uidentificerede medgerningsmænd, på offentligt tilgængeligt sted og ved brug af skydevåben at have dræbt F1 samt forsøgt at dræbe F3 og F2 under følgende nærmere omstændigheder:

Den 2. december 2021

Tiltalte T3 ankom til Danmark fra Sverige ca. kl. 19.00.

I tidsrummet mellem ca. kl. 19.00 og kl. 21.10 forberedte tiltalte T angrebet ved i selskab med en anden person at købe 4 regnjakker, 4 par sko, 2 par regnbukser, 2 huer og 3

halsedisser i henholdsvis Føtex i Herlev Bymidte og Føtex på Lyngbyvej 1 1 i København.

Den 3. december 2021

I tidsrummet mellem ca. kl. 05.00 og kl. 10.00 ventede alle tre tiltalte på adressen ...vej i København NV sammen med en eller flere ukendte medgerningsmænd.

Omkring kl. 10.45 kørte alle tre tiltalte sammen med en eller flere ukendte medgerningsmænd mod X-forretning i Rødovre. De kørte i en Audi med påsatte nummerplader ... og en Hyundai med registreringsnummer ...

Omkring kl. 11.20 parkerede de bilerne tæt ved X-forretningen, hvorefter tiltalte T3 og en ukendt medgerningsmand gik mod X-forretningen. De var begge maskerede, iført den tidligere indkøbte beklædning, og medbragte to skarpladte pistoler.

Da de kom ind i X-forretningen affyrede de på klods hold ikke under 12 skud mod F1, F3 og F2 i den hensigt at dræbe de pågældende.

F1 blev ramt af 9 skud i henholdsvis ryggen, højre flanke, højre overarm, venstre side af bugen og venstre skulder, hvorved han afgik ved døden umiddelbart efter.

F3 blev ramt af to skud i henholdsvis bugen og venstre balde. Forehavendet mislykkedes, idet F3 modtog hurtig kompetent lægehjælp.

F2 blev ramt af 1 skud i højre hånd. Forehavendet mislykkedes, idet F2 ikke pådrog sig livstruende skader.

Herefter forlod tiltalte T3 og den ukendte medgerningsmand X-forretningen og løb tilbage til de ventende biler, hvorefter alle tre tiltalte og en eller flere ukendte medgerningsmænd samlet kørte fra stedet ca. kl. 11.27.

...

2

overtrædelse af straffelovens § 192a, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, jf. våbenlovens § 2, jf. § 1, stk. 1, nr. 1-3, jf. straffelovens § 81 b, ved i tiden op til den 3. december 2021 ca. kl. 11.24 i X-forretning på ...vej i Rødovre samt under transport til og fra X-forretningen, som medlemmer af eller tilknyttet den daværende bandegruppering NNV, på offentligt tilgængeligt sted og under særligt skærpende omstændigheder, i forening, efter forudgående aftale eller fælles forståelse med T5 og T6, hvis sager forventes behandlet særskilt, samt en eller flere uidentificerede medgerningsmænd, at have været i besiddelse af 2 pistoler med tilhørende skarp ammunition, alt som beskrevet under forhold 1.

...”

Samme dag begærede anklagemyndigheden T varetægtsfængslet frem til dom på det hidtidige grundlag.

Begæringen blev behandlet på et retsmøde den 25. oktober 2023, hvor anklagemyndigheden oplyste, at sagen nu var berammet til hovedforhandling i perioden fra den 26. august 2024 til den 31. oktober 2024. Anklagemyndigheden anførte, at sagen er færdigefterforsket for så vidt angår de navngivne tiltalte, men der pågår efterforskning vedrørende andre medgerningsmænd. T har ikke ønsket at lade sig afhøre yderligere og har ikke afgivet forklaring siden grundlovsforhøret i december 2021. Risikoen for, at han påvirker vidner eller samstemmer sin forklaring med identificerede og uidentificerede medgerningsmænd, er derfor fortsat til stede.

Forsvareren protesterede og anførte, at sagen mod T er færdigefterforsket, og at han ved varetægtsfængsling til dom vil have været fængslet i 2 år og 10 måneder alene på baggrund af en begrundet mistanke. Da påvirkningsrisikoen alene er teoretisk, vil det være uproportionalt, hvis T fængsles til dom.

Om sine personlige forhold oplyste T, at han under varetægtsfængslingen har fået en datter, som nu er halvandet år gammel.

Retten afsagde kendelse om varetægtsfængsling af T og T2 frem til dom. For så vidt angår T fremgår følgende af rettens begrundelse:

”Grundlaget for rettens kendelser senest af den 27. september 2023 er fortsat til stede. Retten finder således af de grunde, som er anført i rettens tidligere kendelser, at T, fortsat er begrundet mistænkt for overtrædelse af straffelovens § 237, jf. til dels § 21, ligesom retten finder, at der fortsat er bestemte grunde for at antage, at T på fod vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen.

Retten bemærker, at det vil være muligt at påvirke vidner og samstemme forklaringer med identificerede og pt. uidentificerede medgerningsmænd. Det kan ikke føre til et andet resultat, at sagen af anklagemyndigheden betragtes som færdigefterforsket. Retten har lagt vægt på, at der er tale om meget alvorlig personfarlig kriminalitet, som ifølge tiltalen formodes at have tilknytning til bandemiljøet. Betingelserne for fortsat varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, og 768 a, stk. 1, nr. 2, er derfor fortsat opfyldt.

I betragtning af karakteren af tiltalen og den retsfølge, som kan ventes, hvis tiltalte findes skyldig, finder retten ikke at fængsling til dom, som forventes afsagt den 31. oktober 2024, vil stå i misforhold med den forvoldte forstyrrelse af tiltaltes forhold, uagtet den meget langvarige samlede varetægtsfængsling dette vil medføre.”

Ved kæreskrift af 13. november 2023 kærede T kendelsen til landsretten.

Den 14. november 2023 stadfæstede Østre Landsret kendelsen. Følgende fremgår af landsrettens begrundelse:

”Landsretten er enig i byrettens resultat og begrundelsen herfor, idet fortsat varetægtsfængsling af T uden yderligere forlængelser, indtil der er afsagt dom i sagen, sker i medfør af retsplejelovens § 767, stk. 2, 1. pkt. Det tiltrædes herunder, at der foreligger særlige omstændigheder, som begrunder varetægtsfængslingens tidsmæssige udstrækning, jf. retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2. Det, T har anført for landsretten, kan ikke føre til et andet resultat.”

Det er denne kendelse, der er indbragt for Højesteret.

Retsgrundlag

Retsplejelovens § 768 a, stk. 1, lyder:

”Medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder, må varetægtsfængsling ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum, der overstiger

- 1) 6 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller
- 2) 1 år, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover.”

Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 493 af 17. juni 2008. I forarbejderne hedder det bl.a. (Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, lovforslag nr. L 78, s. 2952 f.):

”Til § 1, nr. 10 (retsplejelovens § 768 a)

Den foreslåede bestemmelse er ny og har til formål at fastsætte tidsgrænser for, hvor længe en varetægtsfængsling kan opretholdes.

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 767, stk. 1, skal kendelser om varetægtsfængsling indeholde en frist for fængslingens længde. Denne frist skal være så kort som mulig og må ikke overstige 4 uger. Varetægtsfængslingen kan efterfølgende forlænges med op til 4 uger ad gangen.

Herudover indeholder retsplejeloven ikke frister for den tidsmæssige udstrækning af en varetægtsfængsling. Der ligger imidlertid en begrænsning i retsplejelovens § 762, stk. 3, hvorefter indgrebet ikke (længere) kan anvendes, hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig (den såkaldte proportionalitetsgrundsætning).

Med henblik på at opnå en begrænsning i den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger foreslås indført tidsgrænser for, hvor længe en varetægtsfængsling kan opretholdes. Forslaget tilsigter at markere et punkt, hvor varetægtsfængsling enten bør være ophørt eller må kræve en særlig begrundelse. Der er derimod ikke tale om en absolut grænse for, hvor længe en varetægtsfængsling kan opretholdes.

Efter forslaget til stk. 1, nr. 1, må varetægtsfængsling i sager, hvor sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven vil kunne medføre fængsel i indtil 6 år, ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum på mere end 6 måneder, medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder. I sager, hvor sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, må varetægtsfængsling ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum på mere end 1 år, medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder, jf. stk. 1, nr. 2.

Opretholdelse af varetægtsfængsling ud over de foreslåede tidsgrænser forudsætter således, at der foreligger særlige omstændigheder. Vurderingen af, om dette er tilfældet, må bero på en konkret helhedsvurdering af sagens omstændigheder i hvert enkelt tilfælde.

Der lægges ikke op til en ændring af fængslingsgrundene som sådan, men der lægges op til en skærpelse af kravene for anvendelsen af den enkelte fængslingsgrund ved længe-revarende varetægtsfængslinger med henblik på en mere nuanceret vurdering end efter gældende ret af, om fortsat fængsling efter udløb af fristen på henholdsvis 6 måneder og 1 år er nødvendig.

Ved rettens vurdering heraf må der bl.a. tages udgangspunkt i den anvendte fængslingsgrund.

Varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 (unddragelsesfare), og § 762, stk. 1, nr. 2 (gentagelsesfare), vil – forudsat at betingelserne for varetægtsfængsling fortsat er opfyldt – i sagens natur normalt være ved, indtil sagen er afsluttet. Det samme kan være tilfældet med hensyn til fængsling efter bestemmelserne om retshåndhævelsesarrest i retsplejelovens § 762, stk. 2. Hensynet til retshåndhævelsen vil dog i sig selv svækkes, efterhånden som tiden går, og retten må derfor løbende vurdere, om der fortsat er grundlag for fængsling. Retten må under alle omstændigheder løbende være opmærksom på, om fortsat fængsling opfylder det krav om proportionalitet, som er indeholdt i retsplejelovens § 762, stk. 3.

Ved fængsling efter de nævnte bestemmelser indebærer kravet om særlige omstændigheder, at der må foretages en samlet vurdering med udgangspunkt i en skærpet vurdering dels med hensyn til de omstændigheder, der er omtalt i § 768 (dvs. navnlig om efterforskningen fremmes med tilstrækkelig hurtighed), dels med hensyn til nødvendigheden af at opretholde fængslingen efter den anvendte fængslingsgrund.

Den skærpede opmærksomhed med hensyn til nødvendigheden af fængslings opretholdelse indebærer også, at retten må være særlig opmærksom på hensynet til proportionalitetskravet efter retsplejelovens § 762, stk. 3, og – navnlig i forhold til fængslingsgrunden i stk. 1, nr. 1 (unddragelsesfare) – på muligheden for anvendelse af fængslings-surrogater, jf. § 765. Om anvendelsen af surrogater bemærkes i den forbindelse, at både

retten, anklagemyndigheden og forsvareren vedvarende bør være opmærksomme på at søge varetægtssurrogater anvendt i tilfælde, hvor disse vil være tilstrækkelige foranstaltninger.

Der må endvidere foretages en fornyet vurdering af gentagelsesrisikoen efter stk. 1, nr. 2, ud fra karakteren af den pågældende kriminalitet og varigheden af den hidtidige fængsling. Der må ligeledes foretages en fornyet vurdering af hensynet til retshåndhævelsen (retsfølelsen) ud fra en afvejning af forholdets grovhed og fængslingens varighed.

I alle tilfælde vil den påsigtede kriminalitet spille en betydelig rolle, således at fortsat fængsling efter fristerne især kan komme på tale i alvorlige straffesager, dvs. i sager om alvorlig, personfarlig kriminalitet samt andre sager af særlig samfundsmæssig betydning, hvor den forventede straf vil være på flere års fængsel. Retten skal således efter en helhedsbedømmelse foretage en kritisk vurdering af nødvendigheden af fortsat varetægtsfængsling i lyset af varigheden af den hidtidige fængsling.

Ved fængsling efter § 762, stk. 1, nr. 3, om risiko for modvirkning af forfølgningen (den såkaldte kollusionsrisiko), bygger kravet om særlige omstændigheder i princippet på samme hensyn. Imidlertid kan der gøre sig særlige forhold gældende med hensyn til denne fængslingsgrund, der efter sit indhold er nært knyttet til forløbet af efterforskningen, undersøgelsen og bevissikringen i sagen.

En skærpet vurdering af risikoen for modvirkning af undersøgelsen kendes fra isolationsbetingelserne, som beskrevet i forarbejderne til de gældende bestemmelser, herunder retsplejelovens § 770 d, stk. 1, om begrundelse af kendelser om varetægtsfængsling i isolation. Ved isolation af varetægtsarrestanter stilles der således krav om en kvalificeret kollusionsrisiko.

Dette krav, der i relation til isolation er særligt knyttet til de indledende faser af forfølgningen, kan ikke direkte overføres til perioden efter udløb af de foreslåede normale frister for varetægtsfængsling, hvor betingelserne for isolation typisk ikke (længere) vil være opfyldt.

Alligevel rammer kravet om en kvalificeret kollusionsrisiko noget centralt i en skærpet opmærksomhed på nødvendigheden af fortsat fængsling ud over de foreslåede normalfrister, hvor varetægtsfængslingen på dette tidspunkt har varet ganske længe. Dette gælder ikke mindst efter afslutning af efterforskningen, hvor der således bør foreligge en betydelig risiko for kollusion af afgørende betydning for forfølgningen eller væsentlige hensyn til beskyttelse af vidner eller andre. Dette er ikke udtryk for, at varetægtsfængsling efter stk. 1, nr. 3, ikke kan være på sin plads efter afslutning af efterforskningen og tiltalerejsning, men udtryk for, at der bør ske større nuancering i bedømmelsen af, om fortsat fængsling er nødvendig i disse tilfælde.

På samme måde som i forhold til de andre fængslingsgrunde er det også centralt for vurderingen, om efterforskningen fremmes med den fornødne hurtighed. Det må også tillægges vægt, om der gennem anteciperet bevisoptagelse er mulighed for en bevissikring, der kan bringe grundlaget for varetægtsfængslingen til ophør, jf. herved forslaget til retsplejelovens § 747, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 5), og bemærkningerne hertil.

Ved vurderingen af spørgsmålet om fængslingens opretholdelse ved den mest alvorlige kriminalitet - f.eks. i drabssager, de alvorligste narkotikasager mv. - vil selve den grove kriminalitets karakter naturligt indgå i skønnet over, om varetægtsfængslingen kan fortsættes ud over de angivne frister. Navnlig i tilfælde, hvor tiltale er rejst, og hvor der foreligger en mistanke af en betydelig styrke, vil kriminalitetens karakter af en meget alvorlig forbrydelse – ved siden af den konkrete fængslingsgrund – kunne indgå som et væsentligt hensyn, der kan bevirke, at der må antages at foreligge særlige omstændigheder efter den foreslåede bestemmelse.”

Anbringender

T har anført, at der ikke er begrundet mistanke mod ham, at der ikke foreligger en kvalificeret kollusionsrisiko, at sagen ikke er fremmet med behørig hurtighed, og at retternes begrundelser ikke lever op til lovens krav.

Ifølge anklageskriftet har han gjort følgende:

1. Den 2. december 2021 købte han tøj i Føtex sammen med den tidligere medsigtede S1.
2. Den 3. december 2021 ventede alle tre tiltalte på adressen ...vej i København NV sammen med en eller flere ukendte medgerningsmænd.
3. Den 3. december 2021 kørte alle de tre tiltalte sammen med en eller flere ukendte medgerningsmænd mod X-forretning i to biler, en Audi og en Hyundai.
4. Den 3. december 2021 forlod tiltalte T3 og den ukendte medgerningsmand X-forretningen og løb til de ventende biler, hvorefter alle tre tiltalte og en eller flere ukendte medgerningsmænd samlet kørte fra stedet.

Hvad tøjindkøbet angår, er mistanken mod ham ikke større end mistanken mod S1, som senere blev løsladt, og som ikke har været tiltalt i sagen. Anklagemyndigheden har ikke ført bevis for, at det tøj, som gerningsmændene bar, er det samme tøj, som han og S1 købte i Føtex, eller i bekræftende fald om han var bekendt med, hvad tøjet skulle bruges til. At han er tilknyttet NNV udgør ikke i sig selv et tilstrækkeligt mistankegrundlag.

Politiet støtter hans tilstedeværelse på ...vej på en optagelse fra hans mobiltelefon dateret 3. december 2021, ca. 6 timer før gerningstidspunktet, der viser ham og T2 sammen med en sovende person, som ifølge politiet er T3. T3 er nu tiltalt som skytte i sagen, men han er ikke varetægtsfængslet, fordi Retten i Glostrup og Østre Landsret ikke fandt, at der var en tilstrækkelig begrundet mistanke mod ham. Det giver ikke mening, at han, T, er varetægtsfængslet på baggrund af bl.a. denne video, når T3, som ifølge politiet ses på videoen, ikke er fængslet.

Hans tilstedeværelse i en af bilerne, der kørte til X-forretning, støttes på en video fra hans telefon optaget ca. 1 time og 10 minutter før drabet. Videoen har karakter af et ”lommeopkald”, og det fremgår, at han kommer tilbage til lejligheden, vækker personerne i lejligheden og siger, at de skal afsted, da de har en aftale kl. 10.45. Denne video danner ikke en begrundet mistanke mod ham.

Hans tilstedeværelse i en af bilerne, der kørte fra X-forretning, støttes på, at en Hyundai blev registreret af et ANPG-anlæg ved Strandvejen i Hellerup 30 minutter efter drabet. Det er politiets opfattelse, at han sad på passagersædet, og at T2 muligt kan være føreren af bilen. Dette begrundes politiet med, at passageren har en mobiltelefon, der har ligheder med hans telefon, og at passageren har en jakke med logo på venstre bryst lig de indkøbte regnjakker. Denne udlægning bestrides, da billedet er for utydeligt til, at man kan identificere personerne. Billedet kan ikke danne grundlag for mistanke mod ham, da man intet kan se på billedet – heller ikke efter billedforbedring.

På denne baggrund bestrides mistankegrundlaget mod ham.

Kollusionsrisikoen er alene teoretisk, og det vil være i strid med proportionalitetsprincippet i retsplejelovens § 762, stk. 3, at fængsle ham frem til dom.

Selv om tiltalen vedrører medvirken til drab, vil varetægtsfængsling til dom medføre en uforholdsmæssig lang fængsling i forhold til mistankens styrke og den reelle kollusionsrisiko.

Både byrettens og landsrettens prøvelse af behovet for kollusionsarrest er mangelfuld. Hverken byretten eller landsretten har konkretiseret, hvori risikoen består, eller hvordan kollusion skulle være mulig. Kravet i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, er, at der skal være bestemte

grunde til at antage, at den mistænkte vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen. Da hverken by- eller landsret konkretiserer, hvori kollusionsrisikoen består, lever retternes begrundelse ikke op til lovens krav. Begrundelserne er så brede, at de reelt er indholdsløse, og det kan ikke udledes af begrundelserne, hvorfor der foreligger særlige omstændigheder, herunder om der er en kvalificeret kollusionsrisiko. Dette strider mod retsplejelovens § 218, hvorefter domme og kendelser skal begrundes, og mod retsplejelovens § 764, stk. 4, som bl.a. bestemmer, at hvis varetægtsfængslingen opretholdes længere end fristerne i § 768 a, stk. 1, skal de særlige omstændigheder, som fængslingen støttes på, anføres i kendelsen. I sager som den foreliggende må der stilles meget høje krav til rettens begrundelse.

Forarbejderne til retsplejelovens § 768 a skal forstås sådan, at kriminalitetens alvor kun indgår som ét blandt flere momenter i helhedsvurderingen, hvis mistanken er af betydelig styrke. Da mistankegrundlaget er svagt, kan sagens karakter kun indgå med begrænset vægt i den samlede helhedsvurdering af, om varetægtsfængsling skal ske.

Det følger af retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før varetægtsfængslingen kan udstrækkes ud over ét år, og det fremgår af forarbejderne og praksis, at der i sådanne tilfælde stilles krav om en kvalificeret kollusionsrisiko. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol anerkender som udgangspunkt ikke kollusionsrisikoen som begrundelse for varetægtsfængsling, efter at sagen er færdigefterforsket, og beviserne er sikret. Derfor er det ikke tilstrækkeligt, når byretten anfører, at der er en vis kollusionsrisiko. Menneskerettighedsdomstolen har ligeledes fremhævet, at risikoen for kollusion er et argument, som mister sin styrke med tiden. Han har direkte og indirekte under fængslingen haft kontakt med sagens andre sigtede. De sigtede, som nu er løsladt, har haft adgang til sagen og kan efter løsladelse kommunikere om sagen. Han har haft ukontrollerede besøg af sin nærmeste familie og har derfor indirekte gennem dem kunnet påvirke vidner og medtiltalte. Der er i sagen tilvejebragt omfattende tekniske beviser, som ikke kan påvirkes. Der foreligger derfor ikke en kollusionsrisiko, som kan begrunde varetægtsfængsling i næsten tre år. Ifølge forarbejderne skal § 768 a forstås sådan, at spørgsmålet ikke er, om beviserne er sikret eller ej, men om de *kan* sikres efter løsladelse. Hvis dette er tilfældet, er det urimeligt og taler mod fængsling, at anklagemyndigheden ikke har imødegået risikoen herfor ved anteciperet bevisoptagelse.

Den lange varetægtsfængsling skyldes politiets langsommelige efterforskning og rettens berammelsestider. Han blev fængslet under grundlovsforhøret den 22. december 2021. Der er indleveret to anklageskrifter af 6. juni 2023 og 23. oktober 2023. Han var varetægtsfængslet i 1½ år, før der blev rejst tiltale, og efterforskningen har i perioder været helt stillestående i relation til ham. Det fremgår af retsplejelovens § 768, at retten skal ophæve fængslingen, hvis sagen ikke fremmes med tilstrækkelig hurtighed, eller hvis varetægtsfængslingen ikke er konkret rimelig. Hovedforhandlingen finder først sted ca. 16 måneder efter tiltalerejsning, og retten afslog at beramme hovedforhandlingen til foretagelse i januar 2024, på trods af at han var villig til at skifte forsvarer for at få sagen behandlet tidligere.

Det følger af artikel 5, stk. 3, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, at enhver har ret til at få prøvet sin sag ved retten inden rimelig tid eller blive løsladt i afventningen af rettergang. Det følger af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at der skal være konkrete holdpunkter for at antage, at offentlige interesser vejer tungere end hensynet til individets frihed. Næsten tre år er lang tid, og hensynet til hans privat- og familieliv må veje tungt. Han bør derfor løslades.

Anklagemyndigheden har anført, at betingelserne for varetægtsfængsling af T frem til dom er opfyldt.

Mistankegrundlaget mod T er opfyldt, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3. Gerningsmændene i X-forretningen var efter vidnebeskrivelser og overvågningsbilleder iført tøj svarende til det, som T og S1 havde købt i Føtex dagen før drabet. At mistankegrundlaget er opfyldt støttes også af, at T er tilknyttet NNV, og at han under fængslingen har ændret forklaring om baggrunden for tøjindkøbet. Mistankegrundlaget har løbende været prøvet af by- og landsret, som har fundet, at mistanken mod T er blevet styrket.

Der foreligger kollusionsrisiko. Da T blev varetægtsfængslet den 22. december 2021, lagde byretten vægt på, at vidneforklaringer og videoovervågning viste, at de to gerningsmænd i X-forretningen var iført tøj svarende til det, som T havde købt i Føtex kort forinden. Byretten lagde også vægt på, at T var tilknyttet NNV, på hans forklaring om mødet med 20-25 personer omkring gerningstidspunktet og på, at der er tale om alvorlige forbrydelser i et kriminelt miljø, hvor der er nærliggende risiko for påvirkning eller afstemning af forklaringer. Der er

senere fremlagt beviser for, at T befandt sig i et af flugtkøretøjerne. Derfor, og da der fortsat er uidentificerede medgerningsmænd på fri fod, som T grundet sin banderelation må antages at ville påvirke eller advare, hvis han bliver løsladt, er der bestemte grunde til at antage, at han ved løsladelse vil vanskeliggøre forfølgningen, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3.

T har kun afgivet forklaring i forbindelse med grundlovsforhøret og igen kort tid herefter, hvor han skiftede forklaring. Han har ikke ønsket at udtale sig om de af politiet frembragte beviser. Hvis han løslades, vil han derfor kunne samstemme sin forklaring med andre.

Der er nær sammenhæng mellem mistanken mod T og mistanken mod T2, idet begge er tiltalt for at være chauffører på gerningstidspunktet. T2 er også varetægtsfængslet og har alene afgivet forklaring om sine personlige forhold, hvorimod han ikke har ønsket at udtale sig om sagen.

At efterforskningen er afsluttet, og at T har haft adgang til at kommunikere med T3 og T6 i arresten, er ikke ensbetydende med, at kollusionsrisikoen alene er teoretisk.

Da T ved varetægtsfængsling frem til dom vil have været fængslet i ca. 2 år og 10 måneder, følger det af retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2, at der skal foreligge særlige omstændigheder, som begrundet fængslingen. Det følger af bestemmelsens forarbejder, at den ikke indeholder en absolut frist, men at kravene for anvendelsen af den enkelte fængslingsgrund skærpes, jo længere varetægtsfængslingen opretholdes. Det fremgår også, at kriminalitetens karakter spiller en betydelig rolle i vurderingen, herunder at navnlig alvorlig personfarlig kriminalitet kan afstedkomme lange varetægtsfængslinger. I den foreliggende sag er der rejst tiltale om meget alvorlig personfarlig kriminalitet i form af drab og drabsforsøg mod tre forurettede ved brug af skydevåben på offentligt tilgængeligt sted begået af personer med tilknytning til bandemiljøet. Kriminaliteten må forventes straffet med lange fængselsstraffe, eventuelt livstid, og sagen må derfor anses for at være af særlig samfundsmæssig betydning. Derfor er betingelserne i retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2, opfyldt, og landsrettens kendelse er i overensstemmelse med reglernes forarbejder og med den foreliggende højesteretspraksis, herunder bl.a. UfR 2012.669, UfR 2013.547 og UfR 2021.2087.

Det ligger implicit i landsrettens afgørelse om, at betingelserne i retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2, er opfyldt, at landsretten har fundet, at der foreligger en mistanke mod T af betydelig styrke.

Landsrettens kendelse er også i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionens artikel 5 og proportionalitetsprincippet. Det følger af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at der ikke gælder en absolut grænse for varigheden af en varetægtsfængsling, men at Menneskerettighedsdomstolen påser, om de nationale domstoles begrundelser er relevante og tilstrækkelige.

Der består ikke et misforhold mellem fængslingen og den forvoldte forstyrrelse af Ts privat- og familieliv, jf. retsplejelovens § 762, stk. 3.

Byrettens og landsrettens kendelser må naturligt læses i sammenhæng med retternes tidligere afgørelser om fængslingsspørgsmålet, hvor der løbende er redegjort for de beviser, som støtter, at mistanke- og fængslingsgrundlaget er opfyldt. Det fremgår af disse, at der ved afgørelsen om at udstrække varetægtsfængslingen ud over 1 år navnlig er lagt vægt på, at det vil være muligt for T at påvirke vidner og samstemme forklaringer med både identificerede og uidentificerede medgerningsmænd, og at der er tale om en sag om meget alvorlig personfarlig kriminalitet med tilknytning til bandemiljøet. Begrundelserne strider derfor ikke mod Menneskerettighedskonventionens artikel 5.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

T har været frihedsberøvet siden den 21. december 2021. Han er ved anklageskrift af 23. oktober 2023 sammen med T2 og T3 tiltalt for manddrab og forsøg på manddrab efter straffelovens § 237, jf. til dels § 21, jf. § 81 b, og våbenbesiddelse under skærpende omstændigheder, jf. straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, jf. våbenloven, jf. straffelovens § 81 b.

Ifølge tiltalen har de tre tiltalte som medlemmer af eller tilknyttet bandegrupperingen NNV den 3. december 2021 kl. 11.24 i X-forretning i Rødovre dræbt den 17-årige F1, der efter det oplyste var i praktik i X-forretningen, samt forsøgt at dræbe indehaveren af forretningen F3

og den 15-årige F2, der efter det oplyste var kunde i forretningen. Drabet og drabsforsøgene er ifølge tiltalen begået i forening, efter forudgående aftale eller fælles forståelse med T5 og T6 samt en eller flere uidentificerede medgerningsmænd.

Sagen er berammet til hovedforhandling i byretten fra den 26. august 2024 til den 31. oktober 2024. Ved byrettens forventede domsafsigelse den 31. oktober 2024 vil T have været varetægtsfængslet i ca. 2 år og 10 måneder.

Hovedspørgsmålet for Højesteret er, om betingelserne for varetægtsfængsling af T frem til byrettens dom i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, jf. § 767, stk. 2, er opfyldt, herunder navnlig om der foreligger ”særlige omstændigheder” som anført i retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2.

Varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, og § 768 a, stk. 1, nr. 2

Efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, kan en sigtet varetægtsfængsles, når der er begrundet mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, såfremt lovovertrædelsen efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og der efter sagens omstændigheder er bestemte grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre (kollusion). Efter stk. 3 kan varetægtsfængsling ikke anvendes, hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig.

Det følger af retsplejelovens § 768 a, stk. 1, nr. 2, at varetægtsfængsling ikke må finde sted i et sammenhængende tidsrum, der overstiger 1 år, medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder.

Det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 768 a, stk. 1 (Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, lovforslag nr. L 78, s. 2952 f.), at vurderingen af, om der foreligger særlige omstændigheder, beror på en konkret helhedsvurdering af sagens omstændigheder i hvert enkelt tilfælde. Bestemmelsen indebærer, at kravene for anvendelsen af den enkelte fængslingsgrund er skærpede ved længerevarende varetægtsfængslinger. Der skal således foretages en skærpet vurdering med hensyn til nødvendigheden af at opretholde fængslingen efter den an-

vendte fængslingsgrund. Ved fængsling efter § 762, stk. 1, nr. 3, efter afslutning af efterforskningen skal der foreligge en betydelig risiko for kollusion af afgørende betydning for forfølgningen eller væsentlige hensyn til beskyttelse af vidner eller andre.

Det fremgår endvidere, at den påsigtede kriminalitet spiller en betydelig rolle, således at fortsat fængsling efter fristerne i retsplejelovens § 768 a, stk. 1, især kan komme på tale i alvorlige straffesager, dvs. i sager om alvorlig, personfarlig kriminalitet og andre sager af særlig samfundsmæssig betydning, hvor den forventede straf vil være på flere års fængsel. Ved den mest alvorlige kriminalitet – f.eks. i drabssager, de alvorligste narkotikasager mv. – vil selve den grove kriminalitets karakter indgå i skønnet over, om varetægtsfængslingen kan fortsættes ud over de angivne frister. Navnlig i tilfælde, hvor tiltale er rejst, og hvor der foreligger en mistanke af en betydelig styrke, vil kriminalitetens karakter af en meget alvorlig forbrydelse – ved siden af den konkrete fængslingsgrund – kunne indgå som et væsentligt hensyn, der kan bevirke, at der foreligger særlige omstændigheder.

Den konkrete sag

Højesteret finder ligesom byretten og landsretten, at der er begrundet mistanke om, at T er skyldig i drab og drabsforsøg begået med skydevåben. Højesteret har herved lagt vægt på hans forklaring under grundlovsforhøret om sin tilknytning til bandegrupperingen NNV og om mødet den 2. december 2021 med 20-25 personer med tilknytning til NNV, der fandt sted kort tid efter, at A, som efter det oplyste havde relation til NNV, var blevet skudt og dræbt. Højesteret har også lagt vægt på oplysningerne om Ts køb af sort regntøj mv. senere samme aften svarende til det tøj mv., som gerningsmændene havde på den 3. december 2021, og på hans skiftende forklaringer om tøjkøbet. Højesteret har desuden lagt vægt på de oplysninger, som knytter T til den medtiltalte T2 og til en af de biler, som gerningsmændene efter det oplyste har benyttet, herunder oplysningerne om optagelserne fra Ts mobiltelefon, om automatisk nummerpladegenkendelse med hensyn til de biler, som gerningsmændene har benyttet, og om DNA-fund i den ene af bilerne samt teledataoplysningerne vedrørende hans telefon.

For så vidt angår risikoen for kollusion bemærker Højesteret, at alle de tiltalte var medlemmer af eller tilknyttet bandegrupperingen NNV, og at der ved organiseret kriminalitet normalt er en betydelig risiko for vanskeliggørelse af forfølgningen f.eks. ved afstemning af forklaringer og påvirkning af vidner. Højesteret finder, at der er betydelig risiko for, at T på fri fod vil ha-

ve såvel lejlighed som anledning til på afgørende vis at vanskeliggøre forfølgningen i sagen. Højesteret har herved lagt vægt på navnlig risikoen for, at han og T2 afstemmer forklaringer om bl.a. deres færden den 2. og 3. december 2021. Politiet leder fortsat efter mindst én yderligere medgerningsmand, og der er også risiko for, at T vil advare eller påvirke denne uidentificerede medgerningsmand.

Ved vurderingen af, om der foreligger "særlige omstændigheder" som anført i retsplejelovens § 768 a, stk. 1, må der ud over det, som er anført ovenfor om styrken af mistanken og risikoen for kollusion, også lægges vægt på karakteren og grovheden af kriminaliteten. T er tiltalt for meget alvorlig kriminalitet i form af drab og drabsforsøg, der ifølge anklagemyndigheden er begået som led i organiseret kriminalitet, på et offentligt tilgængeligt sted og ved brug af skydevåben. Den 17-årige F1, der blev dræbt ved angrebet, var efter det oplyste i praktik i X-forretningen og uden forbindelse til bandemiljøet. Den 15-årige F2, der blev ramt af et skud i hånden, var efter det oplyste en tilfældig kunde i forretningen.

På den anførte baggrund tiltræder Højesteret, at betingelserne for varetægtsfængsling i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, er opfyldt, og at der efter en helhedsvurdering foreligger sådanne særlige omstændigheder som nævnt i retsplejelovens § 768 a, stk. 1, der kan begrunde, at varetægtsfængslingen af T på det tidspunkt, hvor byretten forventes at afsige dom i sagen, vil have varet i ca. 2 år og 10 måneder. Endvidere tiltrædes det, at fortsat varetægtsfængsling ikke står i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af Ts forhold i betragtning af sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis han findes skyldig, jf. retsplejelovens § 762, stk. 3.

Der er efter det anførte ikke grundlag for at fastslå, at fortsat varetægtsfængsling frem til dom er i strid med artikel 5 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

Statskassen skal betale kæresagens omkostninger for Højesteret.